

Hannu Pruuki

TOIMINTAKYVYN ARVIOINTI
SOSIAALISEN KUNTOUTUKSEN TARPEISIIN

Kuntoutuksen ohjaaja koulutus

2019

Satakunnan ammattikorkeakoulu
Satakunta University of Applied Sciences

TOIMINTAKYVYN ARVIOINTI SOSIAALISEN KUNTOUTUKSEN TARPEISIIN

Pruuki, Hannu
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Kuntoutuksen ohjaaja koulutusohjelma
Joulukuu 2019
Sivumäärä: 20
Liitteitä: 4

Asiasanat: toimintakyky, arviointi, sosiaalinen kuntoutus

Opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia Kokemäen Nuorten työpajassa ja nuorten päiväkeskus Kumussa testikäyttöön otettua Nukuna-lomaketta, jolla kehitettiin uudenlaista tapaa suunnitella ja arvioida jaksoa.

Työpajan on tarkoitus toimia ponnahduslautana opiskeluun tai työelämään. Nuorten päiväkeskus Kumu toimii starttipajana työpajaan. Molempien yksiköiden tavoitteena on päivärytmin löytäminen, sosiaalisen toimintakyvyn vahvistumisen ja osallisuuden lisääminen mielekkäässä toiminnassa työnomaisissa olosuhteissa.

Opinnäytetyö toteutettiin kvalitatiivisena tutkimuksena ja tutkimusmenetelmänä käytettiin teemahaastattelua, joka toteutettiin ryhmähaastatteluna. Tutkimuksen toteuttamiseen saatiin lupa Kokemäen kaupungin perusturvajohtajalta. Teemahaastatteluun osallistui yksi työpajan ja yksi päiväkeskuksen ohjaaja sekä kolme Nukunaa testiaikana käyttänyttä nuorta.

Opinnäytetyön tulokset osoittavat, että Nukuna-lomake on käyttökelpoinen apuväline nuorten työpajan ja nuorten päiväkeskuksen arjessa prosessin eri vaiheissa.

THE EVALUATION OF THE FUNCTIONAL ABILITY FOR THE PURPOSE OF SOCIAL REHABILITATION.

Pruuki, Hannu
Satakunta University of Applied Sciences
Degree Programme in Rehabilitation Counselling
December 2019
Number of pages:20
Appendices: 4

Keywords: functional ability, evaluation, social rehabilitation

The purpose of the thesis work was to evaluate the Nukuna-form, which was taken into test use at the Youth workshop and the day center Kumu in Kokemäki, which was used to develop a new type for planning and evaluating the session.

The workshop is supposed to act as springboard to further studies or working life. The day center Kumu acts as a starting phase workshop for the actual Youth workshop. The target for both units is to provide tools for finding the daily living rhythm, strengthening the social abilities and increasing the participation in worthwhile activities and work-like circumstances.

The thesis work was carried out as a qualitative study and as a research method for the study the theme interview was used in groups. The authorization for the study was given by the leader of Social Security functions in the city of Kokemäki. The participants for the theme interview were one instructor from both the workshop and the day center, and three youths having used Nukuna during the test period.

The results of the thesis work present that the Nukuna-form is a very useful tool in various phases of the day-to-day processes at both the work shop and the day center.

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 SOSIAALINEN KUNTOUTUS	6
2.1 Työpaja.....	6
2.2 Sovari-kysely.....	7
2.3 Kuntouttava työtoiminta ja aktivointisuunnitelma.....	8
2.4 Kokemäen Nuorten työpaja.....	8
2.5 Nuorten päiväkeskus Kumu	9
3 NUOREN KUNTOUTUJAN NAVI (NUKUNA).....	10
4 OPINNÄYTETYÖN TAVOITE JA TARKOITUS	11
5 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS	12
5.1 Aineistonkeruutapana teemahaastattelu	12
Valitsin seuraavat aiheet opinnäytetyöni teemahaastatteluun:.....	14
5.2 Aineiston analysointi.....	15
6 OPINNÄYTETYÖN TULOKSET	15
6.1 Miten Nukuna-lomake toimi pajan ja päiväkeskuksen arjessa prosessin eri vaiheissa.	15
6.2 Mitä muutos- tai kehittämistarpeita käyttäjät toivat esiin käyttökokemuksensa perusteella	16
7 POHDINTA	17
8 OPINNÄYTETYÖN JULKISUUS	17
LÄHTEET	18
LIITTEET	

1 JOHDANTO

Työpajatoiminta on kuntien vahva kumppani sosiaalisen kuntoutuksen saralla. Työpajoilla on kuntoutuksessa lähes 15000 alle 29-vuotiasta nuorta (Valtakunnallinen työpajayhdistys www-sivut).

Syrjäytyminen on altistavana tekijänä monenkaltaiselle rikollisuudelle. Syrjäytyneillä nuorilla tarkoitetaan henkilöitä, jolla ei ole peruskoulun jälkeen jatkokoulutuspaikkaa tai työtä ja he ovat joutuneet vaikeuksiin esimerkiksi päihteiden käytön tai ylivelkaantumisen vuoksi. Nuoruudessa tehdään merkittäviä valintoja tulevaisuuden suhteen. Huonot, jo varhain opiskeluun liittyvät valinnat voivat johtaa työttömyyteen ja sitä kautta syrjäytymiseen. Syrjäytyminen alkaa usein varhaislapsuudessa, jolloin turvattomuus voi johtaa oireiluun hoidossa ja kouluissa. (Sisäasiainministeriö 2004, 14, 17, 18.)

Vaikkakin syrjäytyneiden nuorten määrä on laskenut muutamassa vuodessa lähes viidellä tuhannella nuorella, niin heidän määränsä on edelleen suuri. Me-säätiön mukaan syrjäytyneitä nuoria Suomessa on tällä hetkellä yli 61 000 (Me-säätiö www.sivut 2019).

Toimintakyvyn arviointi on yhä työpajojen valmennuksessa ongelmallista, johtuen osaksi sopivien mittausmenetelmien puutteesta. Kuitenkin toimintakyvyn arvioinnilla saadaan arvokasta tietoa nuoren työelämätaidoista. Työpajalla arviointi on paljolti havainnointia mm. työhöntuloajoista, työohjeiden ymmärtämisestä ja sosiaalisten taitojen hallinnasta. (Leinonen, 2009,66).

Työssäni yksilövalmentajana olen kiinnostunut kuntoutusjakson tulosten arvioinnista ja kuntouttavan toiminnan tuloksesta ja sen tehokkuuden numeerisesta mittaamisesta hyödynnettäväksi edelleen toiminnan kehittämisessä ja vertailussa mahdollisesti myös valtakunnallisella tasolla. Nuorten kanssa yhdessä tavoitteiden asettaminen ja

niiden arvioiminen luo pohjaa onnistumiselle. Olen laatinut lomakkeen kuntoutettavan toimintakyvyn arvioimiseksi, työkalua on testattu kesän 2019 aikana. Lomake, jota kutsutaan Nuoren kuntoutujan naviksi (Nukuna) on saanut alkunsa arjen tarpeesta. Lomakkeen testikäyttö kuului opinnäytetyöhöni. Nuorten työpajan ja nuorten päiväkeskuksen työntekijät perehdytettiin Nukunan käyttöön kevään 2019 aikana viikoittaisissa palavereissa, joissa käsiteltiin työpajan ja nuorten Kumun asioita. Lomakkeen testauksen jälkeen se tullaan ottamaan työväliseksi Kokemäen nuorten työpajaan, nuorten päiväkeskus Kumuun ja mahdollisesti Kokemäen kaupungin työllisyyspalveluihin.

2 SOSIAALINEN KUNTOUTUS

Sosiaalisen kuntoutuksen tehtävä lisättiin sosiaalihuoltolakiin vuonna 2014 ja siinä määriteltiin sosiaalinen kuntoutus seuraavasti: ”Sosiaalisella kuntoutuksella tarkoitetaan sosiaalityön ja sosiaaliohjauksen keinoin annettavaa tehostettua tukea sosiaalisen toimintakyvyn vahvistamiseksi, syrjäytymisen torjumiseksi ja osallisuuden edistämiseksi. Nuorten sosiaalisella kuntoutuksella tuetaan nuorten sijoittumista työ-, työkokeilu-, opiskelu-, työpaja- tai kuntoutuspaikkaan sekä ehkäistään niiden keskeyttämistä.” (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014,17§).

Sosiaalisen kuntoutuksen tavoitteena on toimintakyvyn paraneminen ja se, että nuori pääsee elämässään eteenpäin. Kaikilla sosiaalisen kuntoutuksen asiakkailla on erilaiset lähtökohdat ja tavoitteet, joten heidän etenemisensä prosessissakin on erilaisia. Sosiaalista kuntoutusta voidaan suositella sellaiselle kuntoutujalle, jolla sosiaaliseen kuntoutukseen on tarve. Mikä ratkaisee tarpeen? Osattomuus, yksinäisyys ja huonosisuus ovat monen kuntoutujan seurana. (Nieminen 2018, 11-12.)

2.1 Työpaja

Sosiaalisen kuntoutuksen pitäisi olla sellaista, mikä motivoisi nuorta. Tavoitteiden pitäisi perustua nuoren omiin vahvuuksiin ja tarpeisiin, jotka ovat lähtöisin hänestä

itsestään. Monikaan nuori ei ole innostunut toiminnasta, jossa ei koe tulleeensa kuuluksi. (Ikonen 2018, 267.)

Työpaja on sosiaalinen yhteisö, jonka työvälaineitä ovat työ- ja yksilövalmennus. Niiden avulla parannetaan nuoren mahdollisuuksia hakeutua koulutukseen tai työelämään. Työpajalla olevat nuoret voivat olla vaikeasti työllistettäviä tai syrjäytymisvaarassa erilaisten syiden vuoksi. Työpajalla nuoren on mahdollista saada kokemusta työelämän kaltaisesta toiminnasta. (Hassi 2007,11.)

Kyseessä olevalla kohderyhmällä on puutteellisia taitoja sosiaalisten taitojen oppimisessa. Näihin puutteellisiin taitoihin sisältyvät lisäksi työhön ja työyhteisöihin liittyvät asenteet. (Takkunen 2007, 61.)

2.2 Sovari-kysely

Työpajojen nuorille tehdään jakson loppuvaiheessa Valtakunnallisen työpajayhdistys ry:n hallinnoima Sovari-kysely. Sovari tulee sanoista *sosiaalisen vaikuttavuuden mittari*. Kyselyllä testataan työpajojen yleisten toimintaperiaatteiden toteutumista ja sosiaalisen kuntoutumisen vaikutusta. Työpajojen nuoret tekevät kyselyn internetissä kertakyselyinä. Kysymykset jakaantuvat työpajatoiminnan osalta viiteen eri kategoriaan; työtehtävien arviointiin, osallisuuteen, yhteisöllisyyden, työvalmennuksen ja yksilövalmennuksen osaan. Sovari-kyselyssä arvioidaan myös sosiaalinen vahvistumisen kokemuksia. Niiden kokemukset ovat jaettu viiteen osaan: itsetuntemukseen, sosiaalisiin taitoihin, arjen asioiden hallintaan, opiskelu- ja työelämävalmiuksiin ja elämänhallintaan. Sovari kyselyn tuottama tieto kertoo toimintojen asiakaslähtöisyydestä ja osallisuudesta. Se antaa tietoa työntekijöiden osaamisen kehittämistä. Lisäksi palvelu antaa tietoa asiakkaiden palvelunohjauksen tueksi. (Kinnunen 2016, 25-32)

Työpajat saivat tulokset kesäkuussa 2019 vuoden 2018 Sovari-kyselyistä. Tuloksista voidaan päätellä, että nuoret saavat monenlaista apua työpajajaksosta. Kokemäen Nuorten työpajan nuoret olivat vastausten perusteella tyytyväisiä työpajatoimintaan ja sen vaikutuksiin. Sovari-kyselyyn työpajatoiminnasta vastasi Kokemäen työpajalla kymmenen nuorta vuoden 2018 aikana. Kokemäen nuorten työpajan vastausten pro-

senttijakautuma, keskiarvo ja koko maan keskiarvo ovat liitteenä opinnäytetyön lopussa. (Liite 1)

2.3 Kuntouttava työtoiminta ja aktivointisuunnitelma

Kuntouttava työtoiminta on sosiaalihoitolain mukainen sosiaalipalvelu. Sen tavoitteena on ehkäistä pitkään jatkuneen työttömyyden kielteisiä vaikutuksia kuntoutettavan toimintakykyyn. Kuntouttavalla työtoiminnalla on tarkoitus tehdä polku työelämään ja auttaa toimintakyvyn palauttamisessa tai sen ylläpitämisessä. (Sosiaalihoitolaki 1301/2014,17§)

Kuntouttavan työtoiminnan järjestäjä on yleensä kunta. Kuntouttavan työtoiminnan perustehtävänä on tukea nuoren arjen hallintaa sekä työelämä- ja koulutusvalmiuksia. TE-toimiston, kunnan sosiaalitoimiston työntekijä ja nuori tekevät yhdessä aktivointisuunnitelman, jossa sovitaan kuntouttavasta työtoiminnasta, sen kestosta ja sisällöstä. (Laki kuntouttavasta työtoiminnasta 2.3.2001/189, 6§, 8§)

2.4 Kokemäen Nuorten työpaja

Nuorten työpajatoiminta on lakisääteistä, josta mainitaan nuorisolaissa. Tämän mukaan ” nuorten työpajatoiminnan tehtävänä on valmennuksen avulla parantaa nuoren valmiuksia päästä koulutukseen, suorittaa koulutus loppuun ja päästä avoimille työmarkkinoille tai muuhun tarvitsemaansa palveluun” (Nuorisolaki 1285/2016, 4 luku 13§).

Nuorten työpajatoiminta on tarkoitettu täysi-ikäisille, alle 29 -vuotiaille työttömille tai vailla opiskelupaikkaa oleville kokemäkeläisille nuorille. Työpajan on tarkoitus toimia ponnahduslautana opiskeluun tai työelämään. Tavoitteena on päivärytmin löytäminen, sosiaalisen toimintakyvyn vahvistumisen ja osallisuuden lisääminen mielekkäässä toiminnassa ja työnomaisissa olosuhteissa. (Kokemäen kaupungin www-sivut 2019)

Pajatoimintaan kuuluu työvalmennus, joka tarkoittaa ohjattua työskentelyä työpajalla yksilöllisen suunnitelman mukaisesti. Työvalmennuksen tavoitteena on, ohjauksen lisäksi, työ- ja toimintakyvyn arvioiminen sekä työelämän pelisääntöihin tutustuminen.

Työpajatoimintaan, työvalmennuksen ohella, kuuluu yksilövalmennus. Yksilövalmennuksen avulla tuetaan nuoren toimintakyvyn vahvistamista ja arjen hallinnan parantamista. Nuorta tuetaan myös koulutuksen ja työuran suunnittelussa sekä motivoimaan häntä ottamaan vastuuta omasta elämästään. (Kokemäen kaupungin www-sivut 2019)

Kokemäen nuorten työpajalla on vuosittain yhteensä 40 – 50 nuorta, jotka tulevat pääasiassa TE-toimiston kautta kuntouttavaan työtoimintaan. Osa nuorista tulee etsivä nuorisotyön kautta, osa sosiaalitoimiston välityksellä ja osa ottaa yhteyttä suoraan. (Kyläkoski, henkilökohtainen tiedonanto 15.4.2019)

2.5 Nuorten päiväkeskus Kumu

Nuorten päiväkeskus Kumussa järjestetään matalan kynnyksen toimintaa nuorille, joilla on mielenterveys- tai päihdeongelmia maanantaisin ja tiistaisin klo 9-14. Nuorten päiväkeskus Kumussa on sosiaalisia taitoja vahvistavaa tekemistä ja yhdessä olemista. Toiminnalla on tavoitteet, jotka ovat suunniteltu yhdessä nuorten kanssa. (Kokemäen kaupungin www-sivut 2019)

Nuorten päiväkeskus Kumun asiakkaat tulevat vaihtelevasti sosiaalitoimiston, TE-toimiston, etsivä nuorisotyön, työpajan tai psykiatrisen työryhmän kautta. Vuosittain asiakkaita on noin 10. Nuorten päiväkeskus Kumu toimii osaltaan starttipajana työpajalle. (Kyläkoski, henkilökohtainen tiedonanto 15.4.2019)

3 NUOREN KUNTOUTUJAN NAVI (NUKUNA)

Nuoren kuntoutujan Navi, eli Nukuna, on nelisivuinen lomake, jonka avulla mm. tunnistetaan, työstetään ja arvioidaan kuntouttavan työtoimintajaksoon liittyviä tavoitteita, tuen tarvetta ja suoriutumista. Kullekin paja- tai päiväkeskusjaksolle laaditaan omat tavoitteet yhdessä nuoren kanssa. Yhdessä laaditut tavoitteet tuovat toiminnan lähelle nuoren arkea. (Liite 2)

Aloitin lomakkeen suunnittelun keväällä 2018 hankesuunnittelukurssilla. Sitä on koekäytetty testimielessä kerran syksyllä 2018 ja keväällä 2019 yhteensä kahden eri nuoren kanssa. Lomakkeen suunnitteluun on lisäksi antanut panoksensa osa työpajan henkilökuntaa ja sen rakennetta on arvioinut joukko työpajan yhteistyötahoihin kuuluvia sosiaalialalla toimivia henkilöitä.

Nukunan ensimmäisellä sivulle kirjataan henkilötietojen ja lupa-asioiden lisäksi jakson kokonaistavoite ja nuoren itsensä asettamat kaksi tavoitetta. Nuoren asettamat tavoitteet pohjautuvat GAS-menetelmään eli omien tavoitteiden asettamiseen indikaattoreineen.

GAS-menetelmä on asiakaslähtöinen, jonka tavoitteiden ja sen tavoitteiden asettaminen perustuu haastattelussa esille tulevaan tilanteen selvittämiseen. Nuoren kanssa läpi käydään yhdessä omat tavoitteet ja määritellään selkeästi muutoksen indikaattorit viisiportaisella asteikolla. (Kelan www-sivut 2019)

Lomakkeen toiselle sivulle kirjataan kuntouttavaan työtoimintaan (KTT), yhteistyötahoihin, nuoren ominaisuuksiin ja käytettyihin mittareihin liittyviä asioita. Kaksi ensimmäistä sivua täytetään alkuhaastattelun yhteydessä.

Kolmannelle sivulle kirjataan tavoitteiden saavuttamisen taso ja nuoren suoriutumisesta (toimintakykyä) pajajakson aikana. Suoriutumisen arviointi tapahtuu ohjaajien toimesta koko pajajakson aikana ja lomakkeelle kirjataan kokonaissuoritus. Suoriutuminen on jaettu seitsemään toimintakyvyn osa-alueeseen, joiden lisäksi lomakkeessa on kaksi kohtaa vapaamuotoista arviota varten.

Nukunassa olevat seitsemän arvioitavaa kohtaa, jotka mukailevat ICF luokituksen osa-alueet suoritukset ja osallistuminen. Nukunassa olevat arvioitavat suoritukset todentavat nuoren tekemisen laadun, oppimisen, itsestä huolehtimisen ja motivaation sekä ohjaajalle että nuorelle. Arvioitavat suoritukset ovat tehtävien ja toimien suorittaminen (D230), taitojen hankkiminen (D155), uusien asioiden omaksuminen (D137), työaikojen noudattaminen (D855), omasta terveydestä huolehtiminen (D570), sosiaaliset ihmissuhteet (D9205) ja työn/opiskelun hakeminen (D845, D825, D830). (THL www-sivut 2019)

Arviointiasteikkona on ICF-koodituksen tarkenneluokitus 0 – 4. Sanalliset selitykset ovat 0 = ei ongelmaa, 1 = lievä ongelma, 2 = kohtalainen ongelma, 3 = vaikea ongelma ja 4 = ehdoton ongelma. Asteikko on vastaava kuin ICF-luokituksen suoritukset ja osallistumisen (d) tarkenteet. (THL www-sivut 2019)

Viimeisen eli neljännen sivun asiat ovat jakson loppuarvioissa ja jatkosuunnitelmissa. Nukunan kaksi viimeistä sivua täytetään jakson loppuvaiheessa.

4 OPINNÄYTETYÖN TAVOITE JA TARKOITUS

Tämän opinnäytetyön tavoite oli teemahaastattelujen avulla kerätä Nukuna-lomakkeen käyttökokemuksia pajan ohjaajilta ja nuorilta itseltään. Nukuna-lomaketta koekäytettiin Kokemäen nuorten työpajalla ja nuorten päiväkeskus Kumulla kesän 2019 aikana. Uuden lomakkeen tekeminen oli työelämälähtöinen suunnitelma, jolla lähdettiin kehittämään uudenlaista tapaa suunnitella ja arvioida jaksoa. Lomake tuliaan ottamaan työvälineeksi Kokemäen nuorten työpajalla nuorten päiväkeskus Kumulla ja mahdollisesti työllisyyspalveluissa. Esittelen opinnäytetyöni Kokemäen kaupungin perusturvalle ja työllisyyspalveluille. Esittelytilaisuus on Jokilaaksohuoneessa, joka sijaitsee perusturvan tiloissa. Tilaisuuteen kutsutaan perusturvan ja työllisyyspalvelun henkilökuntaa.

Opinnäytetyössä etsin vastausta seuraaviin kysymyksiin:

- Miten Nukuna - lomake toimi Kokemäen nuorten pajan ja nuorten päiväkeskuksen arjessa prosessin eri vaiheissa.
- Mitä muutos- tai kehittämistarpeita käyttäjät esittävät lomakkeelle käyttökemuksensa perusteella

5 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

Syksyllä 2017 työpaikkani vaihtui mielenterveys- ja päihdekuntoutujien päiväkeskuksen hoitajasta Kokemäen nuorten työpajalle yksilövalmentajaksi. Yritin etsiä työpajan nuorten arviontiin ja jakson suunnitteluun sopivaa lomaketta apuvälineeksi yksilövalmennukseen. Ajatus tulevasta opinnäytetyöstäni sai alkunsa keväällä 2018 olleesta hankesuunnittelu kurssista. Talvella 2019 varmistui, että voin tehdä opinnäytetyöni lomakkeen käyttöönottoon liittyen. Opinnäytetyö eteni hyväksytyyn suunnitelman mukaisesti.

5.1 Aineistonkeruutapana teemahaastattelu

Yleisin tapa kerätä tutkimuksellista tietoa ovat haastattelut. Niiden tavoitteena on saada selville, millaista tietoa haastateltavalla on aiheesta. Haastattelutilanne on yksinkertaisemmillaan tutkijan ohjeiden mukainen vuorovaikutteinen keskustelu, jossa haastateltava vastaa tutkijan esittämiin kysymyksiin. Yksinkertaisuudessaan haastattelutilanne on, että tutkija esittää kysymyksiä, joihin tutkittava vastaa. (Eskola & Suoranta 1998)

Haastattelulla tarkoitetaan haastattelijan/tutkijan ja haastateltavan/indikaattorin välistä keskustelua. Haastattelu on edellä mainittujen toimijoiden toiminnan tulos. Keskustelulla ja tutkimushaastattelulla on selvä ero, tutkimushaastattelussa haastattelija on asiasta tietämätön, kun taas haastateltavalla on tieto asiasta. (Ruusuvuori & Tiitula 2005, 13 - 22)

Opinnäytetyön aineistonkeruutapana käytettiin puolistrukturoitua haastattelua eli teemahaastattelua. Tapaa voidaan luonnehtia tutkijan ja indikaattorin väliseksi vuorovaikutustapahtumaksi, joka perustuu keskusteluun. (Hirsjärvi & Hurme 2011, 48.)

Teemahaastattelussa aiheet on etukäteen sovittu. Sovitut aihealueet käydään läpi, mutta järjestys voi olla muuttuva. Tutkijalla voi olla jonkinlaiset apusanat käytettävissä (Eskola & Suoranta 1998).

Sain Kokemäen kaupungin perusturvajohtajalta kirjallisen luvan työntekijöiden haastatteluun. Molemmat opinnäytetyön kohteena olevat toimintayksiköt kuuluvat perusturvaosaston alaisuuteen. Lisäksi pyysin ja sain luvan haastatella neljää nuorta lomakkeen täyttämiseen liittyen. (Liite 3)

Nukuna-lomake otettiin testikäyttöön Kokemäen Nuorten työpajalla ja nuorten päiväkeskus Kumussa, joissa vastaava pajaohjaaja, työohjaaja ja yksilövalmentaja käyttävät kyseistä lomaketta. Ennen testikäyttöä työntekijät saivat Nukunaan koulutuksen toukokuussa 2019. Työntekijät käyttivät Nukunaa nuorten kanssa 1.6. – 23.9.2019 välisenä aikana. Työntekijät käyttivät lomaketta alkuhaastattelun, väliarviokeskustelun ja lopetuskeskustelun yhteydessä. Työryhmän jäsenet, esimerkiksi pajaohjaaja ja yksilövalmentaja, ottivat osaa loppukeskusteluun.

Teemahaastattelun toteutin nuorten työpajalla, rauhallisessa tilassa. Haastatteluun osallistui yksi työpajan ja yksi päiväkeskuksen ohjaaja sekä kolme Nukunaa testiaikana käyttänyttä nuorta. Annoin kaikille haastateltaville teemoihin liittyvät apukysymykset etukäteen viikolla 35. (Liite 4) Haastattelut Nukunan käytöstä toteutin viikolla 39.

Ennen teemahaastattelua keskusteltiin yhdessä haastattelun muodosta. Vaihtoehtoina olivat ryhmä-, pari- tai yksilöhaastattelu. Teemahaastattelu toteutettiin ryhmähaastatteluna, haastattelumuotoon päädyttiin ryhmässä yhteistuumiin. Nukuna-lomakkeet olivat tehty prosessin aikana ohjaaja – nuori parina. Haastattelussa tuli hyvin esille haastateltavien positiivinen asenne tutkimukseen ja sen toteuttamistapaan. Informantit olivat ennestään tuttuja, siitä ei kuitenkaan ollut haittaa haastattelun etenemiseen.

Valitsin seuraavat aiheet opinnäytetyöni teemahaastatteluun:

- Lomakkeen täyttäminen
 - tavoitteen määrittely ja kirjaaminen (sivu1)
 - taustatiedot, vahvuudet, tuen tarve (sivu2)
 - mittaustulokset (sivu2)
 - suoriutumisen arviointi (sivu3)
 - jatkosuunnitelmat ja loppuarviointi (sivu4)

- Lomakkeen toimivuus yhteistyössä ja nuoren osallistamisessa suunnitteluun ja arviointiin

- Kehittämistarpeet

Alkuperäinen tarkoitus oli nauhoittaa teemahaastattelu. Yksi haastattelussa ollut nuori sanoi, että ettei anna lupaa nauhoittamiseen. Tein kaikki muistiinpanot haastattelusta perinteisesti kynällä ja paperilla. Teemahaastattelu eteni annettujen apukysymysten mukaisesti.

Opinnäytetyöni haastatteluun osallistuneet nuoret valikoituivat vapaaehtoisuuden perusteella. Nuorien ja työntekijöiden haastatteluun minulla oli lupa käyttää heidän työaikaansa.

Haastattelumuistiinpanot tuhoataan opinnäytetyön esittämisen jälkeen. Aineisto on analysoituna ja opinnäytetyö on valmiina marraskuussa 2019. Opinnäytetyö esitetään 28.11.2019 Kokemäen Perusturvan kokoustilassa.

Nuorten työpajalla ja nuorten päiväkeskus Kumulla on ollut torstaiamuisin tapaaminen, jossa on käsitelty nuorten suunnitelmia, keskusteltu uusista nuorista ja kehitetty toimintaa. Tapaamisessa on ollut läsnä työntekijöitä molemmista yksiköistä, joita opinnäytetyöni koskee. Tapaamisten lopussa meillä on ollut mahdollisuus keskustella Nukunaan liittyviä asioista 15 minuuttia. Näistä keskusteluista tein muistiinpanoja, joita käytin täydentämään teemahaastelluilta keräämääni aineistoa.

5.2 Aineiston analysointi

Aineiston jäsentäminen ja sen tulkinta tapahtuu useissa eri vaiheissa. Tutkijan on tutustuttava hyvin tutkittavaan aineistoon. Aineiston analyysiin on olemassa monia tapoja ja se on laadullisen tutkimuksen rikkaus (Eskola & Suoranta 1998).

Aineistonkeruutapana haastattelu tuo runsaan ja elämäläheisen tiedon, joka tekee analyysisistä mielenkiintoisen ja haastavan. Tutkijan on löydettävä annettujen kysymysten pohjalta oleellinen sisältö. (Hirsjärvi & Hurme 2011)

Laadullisen tutkimuksen analyysillä tarkoitetaan normaaleita asioita. Näitä ovat mm. aineiston lukeminen huolellisesti, tekstiosien järjesteleminen, tutkimuksen sisällön ja sen rakenteiden erittelemine (KvantiMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto 2006).

Minulla oli käytössäni sekä työpajalla että nuorten päiväkeskuksessa tehdyt Nukuna-lomakkeet. Testikäytön aikana Nukuna-lomaketta täytettiin seitsemän kappaletta. Haastattelun muistiinpanot olivat lyhyinä lauseina ja tukisanoina, joiden pohjalta analysoin tutkittavaa aineistoa. Erittelin vastaukset haastatteluvaiheessa työntekijöiden ja nuorten vastauksiin. Aineiston analysointivaiheessa erittelin vastaukset lomakkeen täyttämiseen, toimivuuteen ja kehitystarpeisiin liittyviin aiheisiin. Vastauksista poimin erikseen negatiiviset ja positiiviset, joita molempia käytetään lomakkeen kehittämistyössä

6 OPINNÄYTETYÖN TULOKSET

6.1 Miten Nukuna-lomake toimi pajan ja päiväkeskuksen arjessa prosessin eri vaiheissa.

Opinnäytetyössä tuli esille, että Nukuna-lomake on toimiva lomake asiakkaan prosessin eri vaiheissa. Lomake auttaa jakson alussa tavoitteiden asettelemisessa ja herättää miettimään, mitkä tavoitteet ovat realistisia. Pajamaailmassa kuntouttavan työ-

toiminnan (KTT) jaksoja voi olla useita peräkkäin, jolloin on hyvä pysähtyä tavoitteiden arviointeihin, jotka on yhdessä sovittu.

Lomakkeessa on lupakysymys ryhmäviestinnästä, joka todettiin hyväksi muistuttamaan nuorta siitä, että yhteystieto on tällöin kaikkien ryhmäläisten saatavilla. Ryhmäläisten puhelinnumerot näkyvät ryhmäviestinnässä. Kaikki osallistujat eivät halua jakaa yhteystietojaan muiden tietoon. Pajan eri asioiden eteenpäin viemisessä käytetään ryhmäviestintävälineenä mm WhatsApp sovellusta, jolloin näkyvissä on asiakkaan yhteystieto.

Arviointiin liittyvä kohta, suoriutumisen-osio, tuo selkeyttä väliarviointiin ja loppuarviointiin. Osiossa olevat seitsemän valmista kohtaa antavat valmiuden tehdä esimerkiksi työkyvyn arviointia. Loppuarvio on tehtävissä lomakkeen tietojen pohjalta.

6.2 Mitä muutos- tai kehittämistarpeita käyttäjät toivat esiin käyttökokemuksensa perusteella

Tavoitteiden kohdalla pohdittiin, onko kokonaistavoite oleellinen, kun on kaksi tavoitetta, joita arvioidaan. Päädyttiin siihen, että kaksi tavoitetta on hyvä asia. Ne ovat nuoren omia, itsensä asettamia tavoitteita ja voivat olla osatavoitteita, joita tarvitaan matkalla kokonaistavoitteeseen.

Joidenkin kohtien yhdistämistä mietittiin, kuten KTT eli kuntouttava työtoiminta ja yhteistyötahot-kohtaan voisi tehdä muutoksen. Kaikki nuoret eivät ole kuntouttavassa työtoiminnassa. Toiminnan laadun, esim. kuntouttava työtoiminta, voisi määrittää rastittamalla

Tuen tarvetta-kohtaa mietittiin, onko se samaa kuin yhteistyötahot vai onko se liittyneenä tavoitteisiin ja niiden tasoihin. Eri mittareiden käytöstä keskusteltiin ja ovatko ne tarpeellisia lomakkeessa. ICF-luokitukseen liittyvään suoriutumisen arviointiin toivottiin tarkenteiden sanallisia selityksiä.

Lomaketta täyttävät ovat olleet eri statuksella.; työttömiä, sairauspoissaololaisia tai eläkeläisiä. Tällöin tavoitteet jatkosuunnitelmien suhteen ovat hyvin erilaisia.

Mietittiin, onko ohjaajien palautteella ja loppuarviolla oleellista eroa. Tuleeko näissä kohdissa päällekkäisyyttä? Esille tuli, että voisiko tehdä nuoren tietoihin liitettävän sähköisen lomakkeen

7 POHDINTA

Haastateltavien saaminen oli opinnäytetyön haastavin osuus. Työpajan tehtävänä on mm. nuorten ohjaaminen koulutukseen. Keväällä 2019 useat nuoret, joiden kanssa Nukuna-lomaketta käytettiin, pääsivät opiskelemaan. Elokuun puolivälissä opiskelemaan päässeitä nuoria ei saatu mukaan teemahaastatteluun. Heidän kanssaan tehdyt lomakkeet olivat kuitenkin käytettävissä. Sain mielestäni riittävästi informaatiota Nukunan käytettävyydestä nuoren jaksoa suunniteltaessa ja arvioitaessa.

Nukuna-lomake on herättänyt kiinnostusta työpajan ulkopuolelta eri hankkeiden ja eri hanketyötekijöiden keskuudessa. Lomakkeeseen on osoittanut kiinnostusta mm. Satakunto-hanke, jonka tavoitteena on rakentaa Satakuntaan yhtenäisiä kuntoutuksen, työllisyyden sekä osallisuuden toimintamalleja sekä Inka Satakunta-hanke, joka kehittää ja pilotoi uusia palvelumalleja. Lomakkeeseen tullaan tekemään joitakin muutoksia teemahaastattelun pohjalta ennen kuin se otetaan laajemmin käyttöön. Muutoksia tarkastellaan yhdessä tulevien käyttäjätahojen kanssa.

8 OPINNÄYTETYÖN JULKISUUS

Opinnäytetyö on julkinen asiakirja ja se on vapaasti luettavissa. Se voidaan julkaista Theseus-tietokannassa. Opinnäytetyöhön kuuluva lomake Nuoren kuntoutujan navi (Nukuna) on mukana liitteenä.

LÄHTEET

Arjen turvaa. Sisäisen turvallisuuden ohjelma. Sisäasiainministeriön julkaisuja 44/2004. 2004. Sisäasiainministeriö

Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Viitattu 13.5.2019. <https://www.ellibslibrary.com/reader/9789517685047>

Hassi, S-M. 2007. Hyvät käytännöt käyttöön – Nuorten työpaja 2010-projektin tuloksia. Vammalan Kirjapaino Oy, Vammala.

Hirsjärvi, S & Hurme, H. 2011. Tutkimusteemana haastattelu. Helsinki: Gaudeamus

Ikonen, P-E. 2018. Oikeastaan ei ole kyse sosiaalisesta kuntoutuksesta – on kyse nuorista. Sosiaalisen kuntoutuksen näkökulmia ja mahdollisuuksia. Teoksessa Kostilainen H, Nieminen A (toim.) Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja. Juvesprint, Tampere.

Kinnunen, R. 2016. Työpajatoiminnan ja etsivän nuorisotyön vaikuttavuus, työkaluna sosiaalisen vahvistumisen Sovari-mittari. Valtakunnallinen työpajayhdistys. Pieksänprint Oy, Pieksämäki, 25-26, 27, 31-32

Kelan www-sivut 2019. Viitattu 21.3.2019 <https://www.kela.fi/gas-menetelma>

Kerätär, R. Taanila, A. Härkäpää, K & Ala-Mursula, L. 2014. Sairauslähtöisestä työ- ja toimintakyvyn arvioinnista monialaiseen arviointimalliin. Duodecim 2014;130: 495–502.

Kokemäen kaupungin www-sivut 2019. Viitattu 20.3.2019 <https://kokemaki.fi/sosiaali-ja-terveyspalvelut/sosiaalipalvelut/nuorten-tyopaja-ja-nuorten-kumu/>

KvantiMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto, verkkojulkaisu. Viitattu 3.5.2019. https://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_3_1.html

Kyläkoski, J. 2019. Vastaava pajaohjaaja, Kokemäen nuorten työpaja. Kokemäen kaupunki. Haastattelu 15.4.2019. Haastattelijana Hannu Pruuki

Laki kuntouttavasta työtoiminnasta 2.3.2001/189 1 luku 6§

Laki kuntouttavasta työtoiminnasta 2.3.2001/189 3 luku 8§

Leinonen, T. 2009. Havainnoinnin merkitys työpajalla. Valmennuksessa erilainen oppija – välineitä työ- ja yksilövalmennukseen. Teoksessa Koskinen K, Hautaluoma M (Toim) Valtakunnallinen työpajayhdistys. Domus Print Oy, Tampere.

Me-säätiö www.sivut 2019. Viitattu 23.4.2019

<https://www.mesaatio.fi/ajankohtaista/uutiset/suomessa-on-syrjassa-61-163-nuorta/>

Nieminen A. 2018. Sosiaalisen kuntoutuksen määritelmä, kentät ja mahdollisuudet. Sosiaalisen kuntoutuksen näkökulmia ja mahdollisuuksia. Teoksessa Kostilainen H, Nieminen A (toim.) Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja. Juvesprint, Tampere.

Ruusuvuori, J. & Tiittula, L. 2005. Haastattelu, tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. Tampere: Vastapaino.

Sosiaalihuoltolaki 30.12.2014 1301/2014 3 luku 17§

Takkunen, H. 2007. Kadonneet ja pudonneet – syrjäytymisen sietämätön raskaus. Teoksessa A.Virtanen, M. Hautaluoma (toim.) Valtakunnallinen työpajayhdistys. Tuokionprint Oy.

Terveysten- ja hyvinvointilaitos www.sivut 2019. Viitattu 1.5.2019

<https://thl.fi/fi/web/toimintakyky/icf-luokitus/icf-luokituksen-koodit-ja-tarkenteet>

Valtakunnallinen työpajayhdistys www-sivut. Viitattu 20.3.2019

<https://www.tpy.fi/kehittaminen/sosiaalinen-kuntoutus/starttivalmennus/>

Työpajatoiminnan ja sen vaikutusten arviointi

	Eri mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä	Yhteensä	Keski-arvo**	Kokomaakeskiarvo
TEHTÄVÄT						4,5	4,2
Saan tehtävissäni onnistumisen kokemuksia	0 %	0 %	20 %	80 %	100 %	4,8	4,4
Olen oppinut uusia taitoja	0 %	20 %	30 %	50 %	100 %	4,3	4,2
Saan kokeilla riittävän monipuolisesti erilaisia töitä	0 %	10 %	30 %	60 %	100 %	4,5	4,1
OSALLISUUS						4,5	4,1
Voin vaikuttaa tehtävieni valintaan	0 %	10 %	20 %	70 %	100 %	4,6	4,1
Suunnittelemme yhdessä tulevaa toimintaa	10 %	0 %	40 %	50 %	100 %	4,3	4,1
YHTEISÖLLISYYS						4,5	4,1
Ryhmässämme on hyvä yhteishenki	0 %	0 %	40 %	60 %	100 %	4,6	4,4
Koen itseni tärkeäksi työpajaryhmässä	0 %	10 %	20 %	70 %	100 %	4,6	4,0
Valmentaja tukee ristiriitojen selvittämistä	0 %	30 %	10 %	60 %	100 %	4,3	4,2
Saan vertaistukea ryhmältä	0 %	20 %	30 %	50 %	100 %	4,3	4,0
TYÖVALMENNUS						4,7	4,4
Saan riittävästi ohjausta tehtävissäni	0 %	0 %	20 %	80 %	100 %	4,8	4,4
Saan kannustavaa palautetta tehtävistäni	0 %	10 %	20 %	70 %	100 %	4,6	4,4
Työvalmentaja/ohjaaja huomioi tasapuolisesti meitä valmentautujia	0 %	10 %	30 %	60 %	100 %	4,5	4,4
Koen, että työvalmentaja/ohjaaja hyväksyy minut sellaisena kuin olen	0 %	0 %	20 %	80 %	100 %	4,8	4,6
YKSILÖVALMENNUS JA HENKILÖKOHTAINEN TUKI						4,7	4,4
Luotan työpajan valmentajiin/ohjaajiin	0 %	0 %	10 %	90 %	100 %	4,9	4,6
Saan tarvitessani ohjausta omien käytännön asioideni järjestämiseen	0 %	10 %	10 %	80 %	100 %	4,7	4,4
Saan halutessani tukea mieltäni painaviin asioihin	0 %	10 %	20 %	70 %	100 %	4,6	4,3
Olen saanut tukea jatkosuunnitelmiin	0 %	10 %	20 %	70 %	100 %	4,6	4,3
TYÖPAJATOIMINNAN KOKONAISARVIO						4,6	4,3
VALMENTAUTUJAN MOTIVAATIO						4,8	4,4
Olen halukas osallistumaan työpajatoimintaan	0 %	0 %	20 %	80 %	100 %	4,8	4,4

Nuoren Kuntoutuksen navi

Nimi:		Hetu:	
Osoite:			
e:mail		Puh:nro	
Lupa yhteystietojen käyttämiseen ryhmäviestinnässä		Kyllä	Ei

Kokonaistavoite:	
-------------------------	--

Tavoite 1	Ajalle	
	_ / _ - _ / _	
Tavoitteen toteutumisen tasot	Asteikko	
	Selvästi odottamaani matalampi	
	jonkin verran odottamaani matalampi	
	Tavoitetaso	
	jonkin verran odottamaani korkeampi	
	Selvästi odottamaani korkeampi	

Tavoite 2	Ajalle	
	_ / _ - _ / _	
Tavoitteen toteutumisen tasot	Asteikko	
	Selvästi odottamaani matalampi	
	jonkin verran odottamaani matalampi	
	Tavoitetaso	
	jonkin verran odottamaani korkeampi	
	Selvästi odottamaani korkeampi	

KTT	
ajalle __. __. 20__ - __. __. 20__	
KTTn tavoitteet:	
TE-toimiston yhdyshenkilö: _____	
Yhteistyötahot:	
Työttömien terveystarkastus: __. __. 20__	
Ammatti ja koulutus	
Vahvuudet ja voimavarat:	
Tuen tarve:	
Käytetyt mittarit:	
BDI 21: _____	__ . __ . 20__
AUDIT: _____	__ . __ . 20__
GAD-7: _____	__ . __ . 20__
_____:	__ . __ . 20__

Suoriutuminen	Selvästi odottamaani matalampi	jonkin verran odottamaani matalampi	Tavoitetaso	jonkin verran odottamaani korkeampi	Selvästi odottamaani korkeampi
Tavoite 1					
Tavoite 2					

Tehtävien ja toimien suorittaminen	0	1	2	3	4
Taitojen hankkiminen	0	1	2	3	4
Uusien asioiden omaksuminen	0	1	2	3	4
Työaikojen noudattaminen	0	1	2	3	4
Omasta terveydestä huolehtiminen	0	1	2	3	4
Sosiaaliset ihmissuhteet	0	1	2	3	4
Työn/opiskelun hakeminen	0	1	2	3	4
	0	1	2	3	4
	0	1	2	3	4

Ohjaajien palaute:

Jatkosuunnitelmat:

Loppuarvio:

Päiväys ja allekirjoitukset

___ / ___.20___ _____

TUTKIMUSLUPA-ANOMUS

Olen Hannu Pruuki, opiskelen Satakunnan ammattikorkeakoulussa kuntoutuksen ohjaajaksi. Opinnäytetyöni tarkoituksena on testata Kokemäen nuorten työpajalle ja nuorten päiväkeskus Kumulle tuleva lomake, nuoren kuntoutujan navi eli Nukuna. Sen avulla tunnistetaan, työstetään ja arvioidaan kuntouttavan työtoiminta jaksoon liittyviä tavoitteita, tuen tarvetta ja suoriutumista.

Pyydän saada lupaa käyttää opinnäytetyössäni ja haastatella Kokemäen nuorten työpajan pajavastaavaa ja nuorten päiväkeskus Kumun ohjaajaa opinnäytetyöhöni liittyvässä teemahaastattelussa. Heidän lisäkseen tulen haastattelemaan neljää nuorta, jotka ovat työpajan tai nuorten päiväkeskus kumun asiakkaita.

Tutkittavien nuorten henkilöllisyys pysyy tutkimuksessa salassa. Tutkimukseen sisältyvät Nukuna-lomakkeet, tutkimuksen aikaiset muistiinpanot ja haastattelut tuhoataan maanantaina 4.11.2019 klo 8:00.

Kokemäellä 16.5.2019

Hannu Pruuki

Hyväksyn yllä olevan tutkimuslupa-anomuksen

Kokemäellä 16.5.2019

Katja Lehtonen
perusturvajohtaja

TEEMAHAASTATELU NUKUNAN KÄYTÖSTÄ

Opinnäytetyön aineistonkeruutapana käytetään puolistrukturoitua haastattelua eli teemahaastattelua. Tapaa voidaan luonnehtia tutkijan ja indikaattorin väliseksi vuorovaikutustapahtumaksi, joka perustuu keskusteluun. Haastattelu toteutetaan maanantaina 23.9.2019 klo 12:30 -

Teemahaastattelun aiheet

1. Lomakkeen täyttäminen o tavoitteen määrittely ja kirjaaminen (sivu1)
 - taustatiedot, vahvuudet, tuen tarve (sivu2)
 - mittaustulokset (sivu2)
 - suoriutumisen arviointi (sivu3)
 - jatkosuunnitelmat ja loppuarviointi (sivu4)
2. Lomakkeen toimivuus yhteistyössä ja nuoren osallistamisessa suunnitteluun ja arviointiin
3. Kehittämistarpeet

Nauhoitan haastattelut, mikäli vastaajat antavat siihen luvan.

Hävitan haastattelut työpuhelimesta ja muistiinpanot maanantaina 4.11.2019 klo 8:00. Hävittämisen jälkeen käytössä on edelleen litteroitu aineisto, mikä tuhoetaan opinnäytetyön esittämisen jälkeen. Aineisto on analysoituna ja opinnäytetyö on valmiina esitettäväksi 12.12.2019.

